

Yeni Hastalıklar Eski Reçeteler ile Tedavi Edilemez–1

31 Ocak 2009

Dünya ekonomisi bugün bir ciddi bir sıkıntı içindedir. Sıkıntı ABD’de konut piyasasında başlayan ‘geri dönmesi mümkün olmayan kredilerin’ ciddi bir meblağa ulaşması ile ortaya çıkmıştır. Konut kredisi piyasasının türev piyasalar aracılığıyla tüm finans piyasasının elini kolunu bağladığı ortaya çıkınca yüzyıllık aracı kurumlar ve bankalar sapır sapır dökülmüş ve iflas bayrağını çekmişlerdir. ABD finans piyasası ile bütünleşmiş AB finans ve bankacılık piyasası da aynı sıkıntıyı yaşamaya başlamıştır. Geline noktada ciddi bir belirsizlik ortamı ortaya çıkmış ve dolayısıyla özel tüketim ve yatırım harcamaları ciddi bir talep kırılması yaşamıştır. Dolayısıyla reel ekonomi de sıkıntıya girmiştir.

Medya ilgi çeken manşetler atmaya severler. O nedenle “Küresel Kriz” deyimi çok çabuk dünya medyasında kabul görmüştür. Ancak iktisatçılar açısından bu terimi kullanmak için henüz erken olabilir. Doğrudur, pek çok ülkede konut piyasası krizdedir; finans piyasası krizdedir. Hatta bankacılık piyasası krizdedir. Ancak bize göre reel ekonominin krizde olduğunu söylemek için henüz erkendir (o nedenle giriş tümcesinde özellikle kriz yerine “sıkıntı” sözcüğünü kullanmayı tercih ettik). Şu anda sıkıntının ne derece ciddi olduğu ve ABD ekonomisinin bu sıkıntıyı nasıl aşacağını henüz tam olarak bilinmemektedir. Bugün yaşanan sıkıntının tarihte daha önce benzerini yaşadığımız 1929 buhranına dönüşmesi için uzun bir süre devam eden yüksek işsizlik, deflasyonist bir ortam, düşük hatta negatif yatırımlar ve en önemlisi kapalı ekonomiye dönüş (dış ticaretin durması) olması gerekir. Şu anda makroekonomik göstergeler henüz yukarıda saydığımız yönde hareket etmemektedir; ancak bu yönde işaretler vardır.

1929 öncesinde Hoover ABD başkanı idi. O zaman da konut piyasasında yaşanan balonun patlaması ile büyük bir talep kırılması tetiklendi. O zamanlar Keynesyen makro ekonomi politikaları bilinmediği için başkan Hoover hükümet harcamalarını arttırarak özel tüketim ve yatırım harcamalarını ikame etmek yerine tam tersine vergileri arttırarak kamu sektörünün krizden daha az zararlı çıkabileceğini düşündü. Elbette bu çok yanlış bir hesap idi ve sonucu 1929 bunalımı oldu. Eğer Obama yönetimi 1929’da başkan Hoover’ın yaptığı gibi ciddi hatalar yaparsa işte o zaman dünya ekonomisi küresel bir krize girebilir; hatta 1929 buhranına benzer bir küresel buhran tuzağına düşebilir.

Bize göre Obama yönetimi aslında—tıpkı 1929 bunalımından hemen önce Hoover yönetiminin yaşadığı gibi—sıkıntıya nasıl müdahale edeceğini bilmemektedir. Şu anda Obama yönetimin dile getirdiği tüm öneriler 1929 sonrası ortaya atılan ve 1950-1960 arasında başarıyla uygulanan Keynesyen politikalardan ibarettir. Ancak bu ekonomi politikaların 2009 yılında geçerli olmasını beklemek safdillik olur. O dönemin reel ekonomi/bankacılık/finansal piyasaları ile 2010’ların reel ekonomi/bankacılık/finansal piyasalarını karşılaştırmak bize göre mümkün değildir. O zamanlar ne piyasalar ne bu denli derin, ne iktisadi araçlar bu denli çeşitli, ne de karar verme mekanizmaları bu denli karmaşık idi. Dolayısıyla, o dönemin Keynesyen politikalarını bugün uygulamak SARS olmuş hastaya aspirin vermekten öteye gidemez. Karar vericiler yeni reçetelere ihtiyaç duymaktadır ve ekonomistler er geç yeni ilaçlar geliştireceklerdir.

Atıfta bulunmak şartı ile alıntı serbesttir.

Yetkiner, I.H. (2009), “Yeni Hastalıklar Eski Reçeteler ile Tedavi Edilemez-1”, 31 Ocak 2009,

<http://homes.ieu.edu.tr/~iyetkiner/comments.html>